Reform av förvaltningsrättsskipningen

Av taxeringsintendenten W. Hermanson

Inledning

Förvaltningsdomstolskommittén[1] har den 30 december 1966 överlämnat ett betänkande rörande administrativa domstolar m m. "Förvaltningsrättsskipning" (SOU 1966:70). Under denna vida benämning faller givetvis åtskilligt, både frågorna om förvaltningsrättsskipningens omfattning och om dess organisation. I det följande skall ges en översikt över de förslag som omedelbart gäller skatteprocessen eller på ett eller annat sätt har betydelse för den. Först bör dock något sägas om bakgrunden till kommitténs förslag.

Sedan länge har en betydande eftersläpning rått i regeringsrätten. Balansen av oavgjorda mål var 6 362 vid 1965 års utgång. Härav var närmare 5.000 skattemål, som genomsnittligt anses mindre brådskande än andra, t ex barnavårdsmål och alkoholistmål. Det bör dock påpekas, att ganska många skattemål av olika skäl inte är omedelbart disponibla för behandling i regeringsrätten och därför inte bör inräknas i vad man brukar kalla den effektiva målbalansen. Väntetiden på slutligt besked i skattemål är inemot sju år för den som för sin sak till regeringsrätten. Ungefär hälften av denna tid förflyter mellan kammarrättens avgörande och regeringsrättens. I kommittédirektiven pekas på faran för att en stor anhopning av enklare mål i regeringsrätten inkräktar på domstolens möjligheter att genom prejudikatbildning sörja för en enhetlig och fast rättstillämpning i underinstanserna. Det framhålls, att domstolens ställning bör ändras så att prejudikatbildningen blir den dominerande uppgiften, ett mål som dock bara kan uppnås genom minskning av arbetsvolymen.

Regeringsrättens ställning och uppgifter

Kommittén avvisar vissa utvägar att få bukt med överbelastningen i regeringsrätten. Således påpekas att man genom att bara öka domstolens ledamotsantal, närmast genom att inrätta en fjärde avdelning, inte når någon hållbar lösning på sikt. Om regeringsrättens arbete fördelades på så många som fyra avdelningar, skulle dessutom domstolens förmåga att upprätthålla enhet och konsekvens i lagtolkningen och rättstillämpningen minskas. Liknande hänsyn talar mot tanken att från regeringsrätten bryta ut skatterättskipningen och inrätta en särskild högsta skattedomstol. Att höja den 1958 för taxeringsmålen införda beloppsspärren

[1] Regeringsrådet Kurt Holmgren, ordförande, samt riksdagsmännen direktören Gösta Bohman, lantbrukaren Robert Dockered och advokaten Bo Martinsson, f d riksdagsmannen byråchefen Ingemar Andersson, rättschefen Lennart Fredlund, hovrättsrådet Gustaf Petrén och rättschefen Erik Reuterswärd. Sekreterare har varit artikelförf. och expert byråchefen Lorentz Vogel.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16

kunde visserligen synas vara en näraliggande åtgärd men den skulle inte i och för sig ge tillräcklig effekt, eftersom taxeringsmålen bara utgör knappt 40 % av samtliga inkommande mål.

En annan metod är att helt avskilja vissa målgrupper från regeringsrättens kompetensområde. Det bedöms dock vara omöjligt att sovra ut målgrupper i sådan omfattning att resultatet blir en något så när betydande minskning av regeringsrättens arbetsvolym. Det anses möta betänkligheter att minska måltillströmningen genom att vid fullföljd av talan kräva att särskild fullföljdsavgift nedsätts.

Kommittén föreslår, att särskilda villkor uppställs för rätten att få besvär över kammarrättens utslag prövade i regeringsrätten, alltså ett system med allmän tillståndsprövning. En sådan ordning gäller ju redan i högsta domstolen och beträffande vissa taxeringsmål även i regeringsrätten. Systemet innebär inte att själva fullföljden spärras men väl att fullständig prövning i sak av anförda besvär endast kommer i fråga om prövningstillstånd meddelats. Det understryks att fullföljdsbegränsande åtgärder som ger regeringsrätten bättre möjligheter att tillfredsställande fullgöra sin uppgift inom instanssystemet, inte kan anses betänkliga från rättssäkerhetssynpunkt utan tvärtom är motiverade av hänsyn till rättsäkerheten. Regeringsrättens väsentliga uppgift bör inte vara, att pröva så många mål som möjligt inom kompetensområdet, utan att fullgöra en sådan vägledande funktion, att den på området verksamma förvaltningen och förvaltningsrättsskipningen som helhet fyller sin uppgift på ett tillfredsställande sätt. Den angivna lösningen anses vara den enda, som kan tänkas på ett effektivt sätt föra till en avsevärd och bestående minskning av regeringsrättens nuvarande arbetsvolym.[1]

Ansökningar om prövningstillstånd skall liksom f n behandlas av tre regeringsråd och två röster skall alltid fordras för att prövningstillstånd skall meddelas. (Jfr regeln i 3 kap. 7 § rättegångsbalken, enligt vilken en röst räcker i vissa fall.) Vid prövning i sak av framsläppta mål anses att fem regeringsråd alltid bör delta i stället för som nu vanligen fyra.

Ett särskilt problem är om arbetsekonomi kan vinnas vid skriftlig process om samma material skall föredras två gånger, först på dispensavdelning med tre ledamöter och sedan på fullsutten avdelning med fem. Kommittén redovisar beräkningar, som ger vid handen att den föreslagna ordningen verkligen kommer att medföra vinst i tid och arbete även om processen i regeringsrätten i huvudsak förblir skriftlig.

Det har redan nämnts, att huvudregeln om allmän tillståndsprövning i regeringsrätten skall gälla besvär över kammarrättens avgörande. För prövning av besvär över riksskattenämndens förhandsbesked kommer däremot inte att behövas dispens. Inte heller skall prövningstillstånd fordras när kammarrätten varit första prövningsinstans för klaganden, något som kan vara fallet t ex vid extraordinära besvär.

Vid sina överväganden rörande dispenssystemets utformning har kommittén i första hand måst ta ställning till frågan om det utöver den centrala regeln om pre-

[1] Vid det 24:e nordiska juristmötet i Stockholm 1966 förekom ämnet "Den högsta instansens uppgift" med prof. Bo Palmgren som referent och justitierådet G. Bomgren som korreferent. Åtskilliga intressanta inlägg gjordes, bl a av prof. Johs. Andenaes. När detta skrivs föreligger dock ännu inget tryckt referat av förhandlingarna.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16

judikatdispens bör finnas en supplerande dispensmöjlighet, motsvarande bestämmelsen i 54 kap. 10 § rättegångsbalken om ändringsdispens. Behovet av en regel, som medger att prövningstillstånd kan beviljas enbart av den anledningen att det föreligger skäl att ändra kammarrättens beslut, sammanhänger givetvis med kvaliteten av den rättsliga prövningen i kammarrätten. Kommittén framhåller, att om man skapar betryggande garantier för allsidig och omsorgsfull utredning och prövning under regeringsrättens nivå, det t o m kan hävdas att regeringsrättens uppgift väsentligen endast bör bestå i att avgöra principfrågor. Av flera skäl har kommittén dock inte stannat för en så långt gående lösning. En supplerande dispensmöjlighet anses således inte kunna undvaras. Kommittén föreslår dock i sitt stadgande härom en snävare avfattning än den i rättegångsbalkens bestämmelse om ändringsdispens.

Som grundläggande villkor för prövningstillstånd föreslås skola gälla, att talans prövning är av vikt för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning. Härtill fogas, liksom i rättegångsbalken och taxeringsförordningen, en föreskrift om intressedispens; också framgent bör alltså prövningstillstånd kunna meddelas om parten visar, att besvärens prövning skulle ha synnerlig betydelse utöver det aktuella målet. Regeln om prejudikatdispens ger uttryck för den av regeringsrättens uppgifter, som enligt kommittédirektiven tillagts särskild vikt, nämligen uppgiften att vårda rättsenheten på förvaltningsrättsskipningens område.

Enligt gällande bestämmelser om prejudikatdispens krävs att talans prövning skall vara av *synnerlig* vikt. Kommittén motiverar sitt i jämförelse härmed uppmjukade förslag med att rättsfallsmaterialet på förvaltningsrättskipningens område är mycket skiftande och att prejudikatbehovet därför generellt får anses vara större än på de allmänna domstolarnas område.

Det betonas att genom möjligheten till prejudikatdispens i första hand tillgodoses det intresse av klarhet, av tydligt besked i viktiga rättsfrågor, som föreligger från samhällslivets synpunkt. I första hand är det inte ett partsintresse utan ett allmänt intresse som motiverar att sådana fall prövas av regeringsrätten. Att tillgodose detta allmänna intresse bör enligt kommittén vara riktpunkten också när man utformar övriga dispensförutsättningar. Dessa bör vara sådana att de på olika sätt kompletterar bestämmelsen om prejudikatdispens och därigenom samverkar till att ge förvaltningsrättskipningen stadga och enhetlighet. Givetvis bör utrymme finnas för hänsynstagande till parternas egna viktiga intressen men de måste vara av kvalificerad art. En allmänt hållen regel, som gör omständigheterna i målet till dispensgrund, kan inte komma i fråga.

Kommittén föreslår att prövningstillstånd skall kunna meddelas om med hänsyn till måls svårbedömlighet, dess allmänna vikt eller omständigheterna i övrigt synnerliga skäl förekommer till besvärens prövning.

Det understryks att en gemensam förutsättning för dispensgrundernas tillämpning är att ett kvalificerat intresse (”synnerliga skäl”) motiverar, att mål upptas till saklig prövning.

Med kriteriet *svårbedömlighet* avses främst skola fångas in mål som saknar egentligt prejudikatintresse men som inrymmer komplicerade rättsliga frågor. På

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16

sätt och vis kompletterar dispensgrunden i fråga de villkor, som uppställs för meddelande av prejudikatdispens. Dispens kan också vara motiverad i mål som är svårbedömda i rent sakligt hänseende, t ex på grund av att processmaterialet är vidlyftigt eller bevisningen omfattande och kanske motsägelsefylld.

Dispensgrunden *allmän vikt* kan enligt kommittén synas anknyta till prejudikatdispensfallet men fyller ett mera självständigt syfte. Meningen är således att bestämmelsen skall öppna möjlighet för regeringsrätten att till saklig prövning ta upp mål, vari utgången visserligen inte blir prejudicerande för bedömningen av andra fall men ändå av särskilda skäl är betydelsefull. Kommittén ger inte något exempel från skatteområdet, och det är väl sannolikt att dispensgrunden i fråga sällan skulle bli aktuell i skattemål.

Prövningstillstånd på grund av att de i målet föreliggande *omständigheterna i övrigt* innefattar synnerliga skäl för talans prövning är avsedd som en allmän reservbestämmelse och tillåter ett visst hänsynstagande till andra faktorer än de förut berörda. Bestämmelsen avses böra tillämpas återhållsamt, men kommittén framhåller att den för påtagligt viktiga fall möjliggör för regeringsrätten att beakta de hänsyn, som brukar åberopas för en regel om ändringsdispens. Dispens bör bl a komma i fråga när resningsgrundande omständigheter föreligger eller målet rör betydande personliga eller ekonomiska intressen.

Regeringsrättens organisation m m

Kommittén föreslår åtskilliga organisatoriska förändringar av regeringsrättens ställning. Redan har nämnts att fullsutten avdelning avses skola bestå av fem ledamöter. Bl a till följd härav och över huvud taget på grund av de krav som den nya ordningen kommer att ställa på domarna — kommittén tänker sig t ex mera muntlig handläggning — föreslås att regeringsrättens numerär skall utökas från 17 till 19 regeringsråd. Lagfarenhet föreslås bli obligatorisk för alla regeringsråd. Den nuvarande ordningen som medger att en tredjedel av regeringsråden kan vara utan juridisk examen anses inte förenlig med de krav som ställs på domarna i en högsta instans med prejudikatbildning som central uppgift. Det sålunda utvidgade kompetenskravet förutsätter grundlagsändring, som kommittén lägger fram förslag till. Grundlagsändring fordrar också den av kommittén tilltänkta ordningen att regeringsrätten skall ha eget kansli. Kommitténs förslag innebär att det nuvarande systemet med föredragande i statsdepartementen skall upphöra och att regeringsrättssekreterarkarriären i stället blir en parallell till motsvarande karriär för revisionsseketerarna inom det allmänna domstolsväsendet. Det anses dock lämpligare att regeringsrättssekreterarna ingår i ett regeringsrättens eget kansli och inte bildar en självständig enhet såsom nedre justitierevisionen.

Det föreslås vidare att, efter mönster från högsta domstolen, Kungl. Maj :t skall utse såväl ordförande för regeringsrätten, tillika ordförande på en avdelning, som ordförande på övriga avdelningar. Kommittén lägger fram ett förslag till lag om regeringsrätten som i 25 paragrafer reglerar behörighet, organisation, förfarande m m, i sistnämnt hänseende väsentligen genom hänvisningar till rättsgångsbalken.

Ny kammarrättsorganisation

Ett system med allmän tillståndsröv-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16

ning i regeringsrätten anses självfallet inte kunna realiseras utan att domstolsprövning kommer till stånd på planet under regeringsrätten i alla mål beträffande vilka tillståndsspärren gäller. I varje förvaltningsmål bör klaganden kunna uppnå fullständig prövning i sak i åtminstone *en* domstolsinstans. Av regeringsrättens nuvarande mål är det bara skattemålen som får domstolsbehandling i kammarrätten, på vägen till regeringsrätten. Kommittén pekar på olika utvägar att organisera rättskipningen i alkoholistmål, barnavårdsmål, byggnadsmål, tullmål m fl mål som nu går direkt från länsstyrelser och verk till regeringsrätten. En är att utvidga kammarrättens nuvarande kompetensområde till att omfatta förvaltningsrättskipning över huvud taget. En annan lösning är att inrätta en ny särskild mellaninstans.

En fördel med lösningen att vidga kammarrättens nuvarande arbetsområde till att täcka administrativt-judiciella mål i allmänhet anses vara, att man kan anknyta till ett redan bestående domstolsorgan vad angår regler om organisation och förfarande samt etablerade rutiner av skilda slag. Det framhålls, att man vid en utbyggnad av en befintlig organisation med traditioner har betydelsefulla erfarenheter till godo. För rekrytering av aspiranter till domstolen är det värdefullt med ett brett målregister. För all rättskipning finns en gemensam strävan att så långt möjligt undvika specialdomstolar för vissa grupper av mål. Under en ordning med allmän dispensprövning skulle det vara naturligt att också i mellaninstansen söka undvika att splittra bedömningen av förvaltningmål på olika domstolar. Kommittén understryker också att ett vidsträckt målregister främjar domstolsledamöternas erfarenhet från skilda fält och därmed en allsidig, enhetlig och välbalanserad bedömning av målen.

Utvägen att tillskapa en särskild förvaltningsdomstol, med fyra eller fem avdelningar, befinns ha vissa fördelar men å andra sidan också innebära nackdelar. Kommittén befarar i synnerhet rekryteringssvårigheter. Domstolen skulle bli för liten för att en regional uppdelning skulle vara tänkbar. Övervägandena har lett kommittén till att föreslå en utvidgad kammarrättsorganisation som mellaninstans i det stora flertalet förvaltningsmål.

Kammarrätten består f n av åtta divisioner och en mindre särskild avdelning och utgör således en tämligen stor administrativ enhet. Om domstolen utökades med de fyra à fem divisioner, som behövs för behandlingen av nytillkomna mål, aktualiserar enligt kommittén allmänt organisatoriska skäl en uppdelning. En domstolsenhet som fogas samman av mer än ett dussin avdelningar skulle bli allmänt tungrodd och besvärlig att administrera. Domstolens president skulle få svårt att utöva en fast ledning av arbetet och att i önskvärd omfattning vaka över rekrytering, handledning och prövning av aspiranter i domarkarriären. Även om en klyvning av kammarrätten, som ju f n omfattar hela riket, visserligen inte anses vara helt utan olägenheter, förordar kommittén en delning av den tilltänkta kammarrättsorganisationen. Vissa andra bedömningar än den ur domstolsorganisatorisk synvinkel anses också tala för en uppdelning. Kommittén understryker dock vikten av att för den nya kammarrätten väljs en förläggningsort, som kan antas vara så attraktiv, att en god tillströmning av jurister kan förväntas.

Kommittén diskuterar möjligheten att inrätta två nya kammarrätter, en för Gö-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16

taland och en för Norrland varvid den nuvarande kammarrätten skulle få Svealand som jurisdiktionsområde. Det anses dock att norrlandskammarrätten skulle bli en alltför liten administrativ enhet och även svårrekryterad. Med hänsyn härtill har kommittén stannat vid att föreslå bara två kammarrätter bestående av sju respektive sex avdelningar. Den ena skulle, med säte i Stockholm, som domsområde ha Svealand utom Värmlands län, Norrland samt Östergötlands län. Den andra kammarrätten skulle få återstående del av Sverige som jurisdiktionsområde. Kommittén föreslår att den förläggs till Göteborg. Kommittén framhåller, att den regionala uppdelningen inte är ägnad att vålla oöverstigliga svårigheter när det gäller kravet på enhetlighet och likformighet i rättskipningen. I fråga om fastighetstaxeringsmål anses dock en uppsplittring på två kammarrätter olämplig. Det föreslås därför att alla sådana mål skall gå till kammarrätten i Stockholm.

Det konstateras, att en kammarrättsdivision f n, när handläggningstiden per vecka utgör 20 timmar, genomsnittligt hinner behandla omkring 1.200 mål om året. Vissa uppskattningar ger vidare vid handen, att en ledamot under en vecka med normal arbetstid kan ägna 30 timmar åt beredning (häri inräknad viss kontrolläsningstid) av mål. Eftersom föredragningstiden per vecka är tre och en kvarts timme blir tidsproportionen mellan beredning och föredragning 9:1. Kommittén framhåller att förhållandet mellan beredningS- och föredragningstid har central betydelse när det gäller arbetsbetingelserna. När kammarrätterna enligt förslaget får ett stort antal nya målgrupper att behandla — sammanlagt 2.000 à 3.000 mål per år utöver nuvarande cirka 10.000 enligt kommitténs beräknigar — anses det ofrånkomligt att ledamöterna bereds relativt sett mera tid för måls beredning och för domsskrivning. Det nämns som önskvärt att en ledamot får utrymme för 13 à 14 timmars beredningstid per föredragningstimme i fråga om nytillkommande mål och för drygt tio timmars beredningstid per föredragningstimme vad gäller mål som redan tillhör kammarrättens register. Genomsnittligt skulle detta innebära tidsproportionen 11:1. Olika utvägar att nå detta mål diskuteras. Kommittén föreslår, att sessionstiden per vecka minskas från 20 till 18 timmar och att ledamots föredragningsskyldighet nedsätts från tre och en kvarts timme till tre timmar. I syfte att ytterligare underlätta ledamöternas beredningsarbete föreslås en successiv utbyggnad av den nuvarande kanslistkåren från en till tre kanslister per division. Med hänsynstagande till osäkerhetsmoment i uppskattningarna och till den faktor som en väntad ökad frekvens av muntliga förhandlingar utgör — enskild part som inställt sig vid muntlig förhandling utom hemorten föreslås kunna få ersättning för resekostnader m m i både kammarrättsmål och regeringsrättsmål — beräknar kommittén en divisions årliga målbehandlingskapacitet till cirka 950 mål efter genomförd reform, alltså 250 mål färre än f n.

Kammarrätternas normalorganisation föreslås efter mönster från hovrätterna böra innefatta endast ordinarie domartjänster, sex per avdelning. Ordförande på avdelning bör jämställas med lagman i hovrätt och även få denna titel. Till skillnad från vad nu gäller bör uppställas uttryckligt krav på lagfarenhet för behörighet till ledamotstjänst. — I förbigående kan nämnas att kommittén föreslår att

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16

särskilda socialsakkunniga personer skall vara bisittare i kammarrätt i barnavårdsmål och alkoholistmål med nuvarande ordning för fastighetstaxeringsmålen som mönster.

När det gäller assessorernas ställning tvekar kommittén på anförda skäl inte att förorda den ordning som råder i hovrätterna. På kammarrätternas personalförteckningar anses böra uppföras tillhopa åtminstone ett 30-tal assessorstjänster. Behovet av fiskalstjänster uppskattas till ungefär 35 för de båda kammarrätterna tillsammans. Kommittén understryker vikten av att befordringsgången för fiskalerna blir sådan att kammarrätterna kan konkurrera om arbetskraften med hovrätterna på lika villkor. Vad angår hela karriärstegen räknar kommittén med att befordran till kammarrättsråd efter den föreslagna reformens genomförande skall kunna nås vid en ålder av 40—45 år i stället för som f n först vid närmare 50 års ålder.

Kommittén finner det bl a av hänsyn till enhetligheten inom rättskipningen erforderligt att inrätta specialrotlar och specialdivisioner för vissa målgrupper. Det bör dock eftersträvas att så många domare som möjligt får insikt i och erfarenhet av specialmålens rättsområden. Den föreslagna kammarrättsorganisationen kräver enligt kommittén för att fungera tillfredsställande en rationell och effektiv cirkulation mellan avdelningarna, låt vara att en sådan onekligen försvåras genom ordningen med specialrotlar.

Kommittén lägger fram förslag till lag om rikets kammarrätter, som omfattar 18 paragrafer och som ersätter kammarrättsstadgan och kungörelsen den 12 december 1924 med föreskrifter angående fullföljd av talan i vissa besvärs- och anmärkningsmål m m. Åtskilliga bestämmelser i kammarrättsstadgan saknas dock i den föreslagna lagen. De avses skola ingå i en arbetsordning för kammarätterna, motsvarande den som gäller för hovrätterna.

Taxeringsprocessen i regeringsrätten

Av den föregående redogörelsen framgår att tämligen snävt utformade villkor avses skola gälla för meddelande av prövningstillstånd vid talan mot kammarrätts utslag eller beslut. Kommittén antyder att det med hänsyn härtill kan ifrågasättas om hittillsvarande system med beloppsspärr, summa revisibilis, i skattemål framdeles kommer att behövas. Regler om summa revisibilis anses dock ha stort praktiskt värde som komplement till de allmänna dispensvillkoren genom att de markerar en klar, för de skattskyldiga lättfattlig gräns nedåt, under vilken bara prejudikat- eller intressedispens är möjlig. Det påpekas, att skedda omläggningar av skatteskalorna urholkat de nuvarande spärrarnas effekt. Kommittén föreslår, att summa revisibilis vid inkomsttaxering sätts till 10.000 kr eller ock till en fjärdedel av den enligt kammarrättens utslag *beskattningsbara* inkomsten — om värdegränsen härigenom blir lägre. Lägsta belopp skall dock vara 1.500 kr. I fråga om förmögenhetstaxering föreslås spärren höjd från 50.000 kr till det dubbla beloppet. Anknytningen till beskattningsbar inkomst i stället för som nu till taxerad inkomst anses naturlig eftersom skatten uträknas på grundval av den beskattningsbara inkomsten. Förslaget innebär, att bestämmelserna om summa revisibilis kommer att gälla i fall, då besvär angår ortsavdrag eller avdrag för nedsatt skatteförmåga.

Förslaget till nya bestämmelser om

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16

summa revisibilis innebär ytterligare en skärpning i förhållande till gällande ordning. Under spärreglerna avses nämligen skola falla extraordinära besvär, besvär över eftertaxering och besvär över att taxering överflyttats på klaganden, vilka typer av besvär f n enligt stadgande i 98 § 5 mom. taxeringsförordningen inte i något fall kräver prövningstillstånd. I förbigående kan nämnas att enligt kommitténs mening summa revisibilis i eftertaxeringsmål inte bör beräknas med hänsyn till ordinarie taxering eller redan skedd eftertaxering.

Inte endast det nyssnämnda författningsrummet utan också 2, 3, 4 och 6 mom. föreslås utgå ur 98 § taxeringsförordningen. En del motsvarande bestämmelser får dock plats i förslagen till regeringsrättslag och kammarrättslag. I den förstnämnda lagen upptas således föreskrift om att meddelat prövningstillstånd skall gälla kammarrättens avgörande i dess helhet i den mån parten för talan däremot. Vidare skall gälla att regeringsrätten, när en part beviljas prövningstillstånd, skall kunna ge dispens också åt annan part i samma mål även om för den senares del föreskrivna tillståndsvillkor inte är uppfyllda. En förutsättning därför är dock att särskilda skäl skall föreligga. Bestämmelserna i 98 § 6 mom. taxeringsförordningen om kammarrättens meddelande av fullföljdsbesked och om klagan häröver har överflyttats till kammarrättslagen.

En betydelsefull omgestaltning av skatteprocessen i regeringsrätten innebär kommitténs förslag om att klaganden inte skall få väsentligen ändra den grund som han åberopat i kammarrätten till stöd för sitt yrkande, om inte särskilda skäl föreligger. Nuvarande liberala praxis när det gäller taleändring anses inte längre motiverad, sedan kammarrättsprocessen stärkts och regeringsrätten fått en mera markerad ställning som prejudikatinstans. I fråga om stadgandets innebörd påpekar kommittén att ändrad rättslig rubricering av exempelvis ett avdragsyrkande bör anses tillåten. Om en utbetalning först påstås utgöra periodiskt understöd och därefter i stället sägs vara ränta, kan man anse att de båda påståendena är alternativa på ett sådant sätt att den nya argumentationen inte innebär någon egentlig ändring av grunden för avdragsyrkandet.

Det förekommer fall, när en ny grund visserligen inte är alternativ i egentlig bemärkelse men stöder sig på samma saksammanhang som den först åberopade grunden. Kommittén nämner bl a den situationen att skattskyldig, som begärt avdrag för ökade levnadskostnader på grund av att han arbetat utanför hemorten, i stället yrkar att få avdrag för hemresor. En sådan ändring av grunden för yrkandet bör enligt kommitténs mening inte betraktas som väsentlig och därför vara tillåten. Som en följd av den berörda processuella regleringen föreslås också uttryckliga föreskrifter rörande besvärsyrkandes omfång, genom hänvisning till motsvarande bestämmelser för kammarrättsprocessen i 95 § andra och tredje styckena taxeringsförordningen. 98 § nyssnämnda förordning föreslås i sitt reformerade skick uppta tre stycken: det första motsvarande nuvarande 1 mom. om talan mot kammarrätts avgörande, det andra upptagande föreskrift angående yrkande i regeringsrätten och det tredje med bestämmelser rörande ändring av grund.

Det har visat sig, att bevismaterial ofta läggs fram först i regeringsrätten, vilket gör att processen där i viss mån förrycks.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16

Något om taxeringsrutin i Stockholm

Av avdelningsdirektören Viktor Ryman

I Skattenytt 1/1 1967 beskriver förste taxeringsintendenten Erik Lilliesköld taxeringsrutinen sådan den utformats i lokala taxeringsnämnder i landsorten. Artikeln är enligt författaren i första hand ämnad som en handledning för nytillträdande TO. Taxeringsarbetet i Stockholm bedrivs emellertid på ett något annorlunda sätt än i landsorten, vilket huvudsakligen beror på skillnaden i taxeringsmaterialets beskaffenhet, fördelning av arbetsuppgifterna/rutingöromålen mellan TO, KO och lokala skattemyndigheten samt — fast i mindre mån — på den i Stockholm genomförda automatiska databehandlingen (ADB). Av tidningens redaktör har jag ombetts att i anslutning till Lilliesköld artikel redogöra för några av de väsentliga olikheterna.

Olägenheterna av en sådan processföring skulle bli särskilt kännbara vid ett system med allmän dispensprövning. På grund härav föreslår kommittén i regeringsrättslagen ett allmänt stadgande av innebörd att part, som klagar över kammarrätts avgörande, inte utan särskilda skäl får åberopa nytt bevis. Särskilda skäl, som motiverar att nya bevis får framläggas, bör anses vara för handen, när målet är sådant att officialprincipen gör sig starkt gällande vid utredningen. Likaså bör förbudet mot nya bevis inte gälla i fall, där part gör sannolikt, att han inte haft möjlighet att tidigare i processen åberopa visst bevis eller han eljest haft giltig ursäkt att inte göra det. Fullständig bevisning bör inte krävas rörande påstått hinder.

Instruktioner för TO/KO

Av Lilliesköld artikel att döma förekommer anvisningar från taxeringsintendenterna för taxeringsarbetets bedrivande tämligen sparsamt ute i länen. I det hänseendet är det däremot väl sörjt för Stockholms TO/KO, vilka genom förste taxeringsintendentens årliga cirkulärserie meddelas synnerligen omfattande och utförliga anvisningar om det mesta som är att iakttaga i fråga om såväl rutinarbeten som materiell granskning.

Längder

TO i landsorten förses med ett skrämmande antal längder jämfört med Stockholmskollegan. Gamla längder, nya längder och stomme till längder till ett antal av minst sju. Får TO också sig tillsänt debiteringslängder (årets, fjolårets, förfjolårets) så har han tio att brottas med. I Stockholm klarar sig TO/KO med en enda längd: inpricknings- och anmaningslängden (IAL) — innehållande förutom ett fullständigt personbestånd (= inkomstårets mantalslängd) bl. a. uppgifter om avdragsgilla skatter och avgifter. IAL framställs medelst ADB, därav finessen med debiteringsuppgifterna. Längden innehåller sålunda de uppgifter som behövs för kontroll av skatteavdrag m. m. samt för bestämmande av förvärvsavdrag och ortsavdrag. Den används också för

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:16